

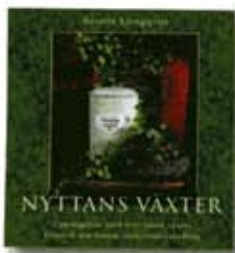
*Tropaeolum majus, indiankrasse
i Örtagården i Dals Rostock.*

Folktro och fakta samsas i nytt praktverk

I Dals Rostock ligger Örtagården med stort Ö, en gång centrum för den svenska odlingen av medicinalväxter. Här verkar eldsjelen Kerstin Ljungqvist som sammanställt sina gedigna kunskaper i en av de vackraste örtaböcker som kommit ut i vårt land.

Nyttans Växter – Uppslagsbok med över tusen växter – Historik om svensk medicinalväxtodling
Författare Kerstin Ljungqvist
Calluna Förlag, 2006
ISBN 91-631-7128-7

Medicinalväxternas historia är lika lång som mänsklighetens. Det är faktiskt bara hundra år sedan vi fick de första syntetiska läkemedlen, och fortfarande är intresset för naturläkemedel stort.

Boken "Nyttans växter" handlar både om medicinalväxter och andra växter som varit och är i människans tjänst, som mat, hudvård, kläder, redskap och färg. Boken är ett imponerande verk av en entusiast, en verklig etnobotanist, som vet allt (nästan!) om människans användning av örter, buskar, träd, lavar och mossor.

Författarinnan Kerstin Ljungqvist driver idag den kulturhistoriskt värdefulla Örtagården i Dals Rostock, som för hundra år sedan var ett centrum för den svenska odlingen av medicinalväxter. I boken berättas

historien om denna odling, baserat på ett unikt källmaterial i form av gamla skrifter, herbarier, foton, tidningsartiklar, priskuranter och intervjuer med personer som var med när det begav sig. I denna del är boken ett äreminne över Johannes Henrikssons verksamhet i Dals Rostock i Dalsland mellan åren 1884 till 1935. Medicinalväxtodling har bedrivits i Sverige både tidigare och senare, och Kerstin Ljungqvist berättar även den historien fram till andra världskriget, dock inte lika ingående.

Som farmacihistoriker skulle man naturligtvis vilja haft med ett större avsnitt om apotekarnas roll i medicinalväxtodlingen. Mycket material finns att hämta i Apotekarsocietetens samlingar och bibliotek, till exempel om distriktslaboratoriernas inköp av svenska droger. Under andra världskriget fanns det även statliga odlingar på bland annat Gotland, och i modern tid har vi sett odling av gurkört i Mälardalen, rosenrot i Bohuslän och johannesört med mera kring Jönköping. Kanske kunde Kerstin Ljungqvist förmås att äta sig även denna historieskrivning, som då med lätthet skulle bli en alldeles egen bok.

Den största delen av boken är en uppslagsdel med korta kapitel om över tusen olika

nyttoväxter. Över 500 foton, teckningar och akvareller (de flesta författarens egna) förgyller texten. Det finns ett kapitel med ordförklaringar och en del där växterna grupperats efter användningsområden (barkbröd, fotsvett och viktminskning med mera). En omfattande litteraturförteckning avslutar boken. Boken är faktagranskad av bland annat professor emeritus Gunnar Samuelsson.

Kerstin Ljungqvist har här åstadkommit en av de vackraste örtaböcker som utkommit i vårt land, och hon har gjort det för att "det är så roligt att få dela med sig av allt man har hittat". Hon redovisar folktro och fakta med samma förtjusning och skriver lättläst och trevligt.

Till skillnad från andra örtaböcker är detta emellertid ingen läkarbok med recept för olika åkommor, och vi får även veta vilka växter som är giftiga.

Jag kan varmt rekommendera "Nyttans växter" till alla som vill lära mer om växternas användning och historia. Här finns en uppsjö av vetande och inspiration. Det är dessutom en mycket attraktiv bok i vackert band.

Kort sagt: Populärvetenskap och kulturhistoria på allra högsta nivå.

Jan G Bruhn